

АКТУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОКУРАТУРОЮ УКРАЇНИ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ

І. КОЗЬЯКОВ

*доктор юридичних наук, професор,
начальник відділу науково-методичного
забезпечення організації роботи
та управління в органах прокуратури
(Національна академія прокуратури України),
заслужений юрист України*

Монографія М. Стефанчук «Діяльність прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді: проблеми теорії та практики»¹ присвячено надзвичайно актуальній темі — реалізації прокуратурою України представницької функції. Важливість проведеного наукового дослідження обґрунтовується низкою теоретичних і прикладних проблем правового та організаційного характеру, що виникають під час здійснення прокурором представницької функції щодо захисту інтересів громадянина або держави в суді. Адже сьогодні в умовах реформування вітчизняної прокуратури, метою якої є, зокрема, пошук оптимальних за ефективністю та відповідністю вимогам європейських інституцій повноважень прокуратури поза межами кримінальної юстиції, вказану функцію прокуратури суттєво змінено.

Нова організаційно-правова побудова прокуратури певною мірою ускладнюється через брак наявних знань або застосовних методів юридичної науки щодо процесів і механізмів реформування. Проведення реформ постійно супроводжується виникненням нових, діалектично складних теоретичних і практичних питань, які потребують вирішення за допомогою наукових досліджень. У свою чергу, проведення

цих досліджень значно ускладнюється існуванням методологічних проблем. Сьогодні в царині наукових розвідок правової системи України загалом та визначення статусу й функцій української прокуратури зокрема на доктринальному рівні не вироблено чіткої та загально визнаної теоретичної концепції функціональної діяльності цієї інституції в сучасних умовах. Зазначене повною мірою стосується й представницької функції прокуратури та зумовило предмет монографічного дослідження М. Стефанчук.

Слід зазначити, що теоретичним підґрунтям праці є досить репрезентативна джерельна база з предмета дослідження, яка сформована у результаті опрацювання значної кількості нормативно-правових актів і наукових публікацій, у тому числі зарубіжних авторів.

Структура дослідження побудована таким чином, що повністю охоплює основні питання теорії та практики у сфері діяльності прокуратури щодо реалізації представницької функції.

Монографія складається з логічно та кореляційно структурованих стратегічних і тактичних компонентів дослідження. Імпонує, що в результаті критичного перегляду традиційних підходів загальнонаукової методології та використання сучасних інтегративних тенденцій розвитку юридичної науки

¹ Стефанчук М. М. Діяльність прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді: проблеми теорії та практики : монографія / М. М. Стефанчук. — К.: Ін Юре, 2016. — 500 с.

автором вироблена оригінальна трансдисциплінарна методологія дослідження проблем представницької функції прокуратури.

Увагу передусім привертає визначеність і змістовна наповненість понятійно-категоріального ряду монографії, після якого зазвичай має починатися повноцінне наукове дослідження. Викликає інтерес підхід до формування термінопоняття «функції прокуратури». Під ним автор пропонує розуміти обумовлені історичним і політико-соціальним рівнями розвитку людства напрями впливу прокуратури як окремо визначеної соціально значущої інституції на суспільно-правову систему загалом, свідомість, волю та поведінку учасників цієї системи, зокрема людини, групи людей, суспільства, держави, що мають стійкий та стабільний характер і віднаходять свою реалізацію у юридичній діяльності прокуратури через застосування публічно-правових методів впливу, у результаті чого можуть бути закріплені у відповідних нормативно-правових актах.

Зазначене розуміння поняття та змісту функції у прокурорській діяльності дало авторові можливість повною мірою розкрити різні моделі представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді, зокрема, висвітлити світовий досвід у цій сфері та провести паралелі між особливостями закріплення представницької функції прокуратури у правових системах зарубіжних країн та на національному рівні. Крім того, проведено дослідження кращих іноземних практик реалізації представницької функції органів прокуратури у контекстному полі європейських стандартів щодо цієї інституції. Це дало змогу конструктивно визначити додаткові фактори й чинники для інтерпретації та імплементації цих загальних правил, принципів і характеристик, які стосуються представницької функції прокуратури, здійснення прокурорами цієї діяль-

ності та її результатів. Зокрема, це стосується положень рекомендації Rec (2012) 11 Комітету Міністрів Ради Європи країнам-членам щодо ролі прокуратури поза системою кримінальної юстиції. Адже саме цим документом передбачено, що в тих державах, де національна правова система надає прокурорам певні обов'язки і повноваження поза системою кримінальної юстиції, їхня місія полягає у тому, щоб представляти загальні або публічні інтереси, захищати права людини та основоположні свободи і забезпечувати, тим самим, верховенство права.

На позитивну оцінку заслуговують численні положення та висновки, що зроблені в монографії, авторська позиція питання реформування представницької функції прокуратури України в частині визначеності об'єкта її реалізації. Так, відстоюється положення, за якого пропонується перехід від концепції представництва прокуратурою інтересу конкретного суб'єкта-носія до концепції, згідно з якою прокуратура як публічний орган повинна здійснювати юридичну діяльність, що забезпечуватиме представництво єдиного збалансованого публічного інтересу різних суб'єктів, який і повинен стати комплексним об'єктом реалізації цієї функції. Крім того, автором запропоновано правову формулу публічного інтересу як перелік тих основних орієнтовних правових складових, у яких може бути наявним публічний інтерес, що заслуговує на підтримку.

Успішність реформи представницької функції прокуратури залежить від наявності ефективної системи управління її організаційним розвитком. Не випадково у виданні акцентовано увагу на комплексі заходів у царині організації та управління, які спрямовані на здійснення масштабних перетворень у прокурорській системі та супроводжуються створенням нових і вдосконаленням існуючих процесів організаційного управління та прийняття рішень стратегічного

характеру (щодо функцій, компетенції, структури, кадрового складу тощо).

Якщо врахувати законодавчий порядок закріплення функціональних та інституціональних ознак прокуратури як незалежного державного органу; статусу прокурорів, правової процедури реалізації ними своїх повноважень — стає зрозумілим, що створення і реалізація системи управління організаційним розвитком прокуратури є досить складним процесом. З огляду на це, особливої уваги заслуговують висновки, зроблені у результаті ґрунтовного дослідження тектологічних, акмеологічних і праксеологічних засад організації діяльності органів прокуратури України щодо реалізації представницької функції.

Варто акцентувати увагу на тому, що репрезентуючи загальну теорію організації діяльності, праксеологія у процесі наукового пошуку слугувала авторові методологією програмно-концептуального проекту дослідження представницької діяльності прокурора. Зокрема, її положення мали структуроутворююче значення для створення теоретико-методологічних основ концепції єдиної комплексної системи організаційного забезпечення прокурорської діяльності на цьому функціональному напрямі. Застосування акмеологічного підходу, у свою чергу, сприяло вирішенню кон-

структивних завдань цього правового дослідження — створення системи ефективних правових процедур, інструментів і методичних засобів діагностики та розвитку професійної компетентності, розробці адекватних етичних імперативів і правових стимулів особистісного зростання прокурора. Відтак рецензована праця заслуговує на найвищі оцінки як об'єктивне та достовірне наукове дослідження важливої проблеми, проведене з нових для вітчизняної юриспруденції методологічних позицій.

Загалом наукова праця виконана на високому науково-теоретичному та практичному рівні. Текст її вдало проілюстрований емпіричними матеріалами, зокрема, широко використані матеріали судової та прокурорської практики, що стосуються питань реалізації прокуратурою України представницької функції. Матеріал дослідження відрізняється ґрунтовністю й переконливістю наративу, коректним і витонченим науковим стилем викладу, аргументованістю, логічністю та завершеністю міркувань і висновків.

Рецензоване монографічне дослідження, безсумнівно, може бути корисним не лише вченим і правникам у галузі прокурорської діяльності, а й прокурорам, іншим професійним юристам, усім, хто цікавиться цією проблематикою.

Пропонується монографія:

Стефанчук М. М. Діяльність прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді: проблеми теорії та практики : монографія / М. М. Стефанчук. — К.: Ін Юре, 2016. — 500 с.

Монографія присвячена дослідженню питань діяльності прокуратури щодо реалізації конституційної функції представництва інтересів громадянина або держави в суді.

У роботі розглядаються поняття та генеза функції представництва, діяльності прокуратури як різновиду юридичної діяльності в контексті реалізації цієї функції, суб'єктів та об'єкта такої діяльності, її підстав, умов і правової сутності. Досліджується світовий досвід у контексті діяльності прокуратури поза сферою кримінальної юстиції та пропонується авторське бачення щодо формування її вітчизняної моделі в умовах реформування прокуратури. Особливу увагу приділено питанням організації такої діяльності — прокурорському менеджменту, зокрема його тектологічним, аксеологічним і праксеологічним засадам.

Видання буде корисне для науковців, працівників органів прокуратури й інших практикуючих юристів, законодавців, наукових і науково-педагогічних працівників, осіб, що здобувають ступені бакалавра, магістра чи доктора філософії, та широкого читачького загалу, якому цікава проблематика діяльності прокуратури.